

4. Je třeba usilovati o vyvolání partyzánské a záškodnické činnosti, zejména v prostorech:

a) Štrba, Spišská Nová Ves, Sabinov, Stará Ľubovňa.

b) Čadca, Žilina, Trenčín, Liptovský Sv. Mikuláš, Trstená, aby byly rušeny vojenské transporty především na trati Žilina—Košice a na tratích z ní do Haliče a aby byly zneklidňovány slovenské a německé správní orgány na širokém prostoru přepadáváním a odstřelováním jednotlivců a zrádců.

Je nutné vyslati do každého z těchto prostorů po dvou skupinách složených z osob znalých místních poměrů. Jakmile se tyto skupiny usadí a provedou potřebné přípravy, dopravte k nim další partyzánska družstva. Přípravné skupiny vybavte radiostanicemi.

5. Zbytek zvláštních skupin, zejména radiotelegrafisty ponechte v záloze k doplnění ztrát, po případě pro nepředvídanou potřebu.

Gen. Ingr.

SÚA Praha. E 22-12-14/605. Záznam dešifrovanej došlej depeše. Strojopisný priepis.

139

1944, august 18. a 26. [Slovensko.] — Stanovisko ilegálnej Slovenskej národnej rady k niektorým naliehavým otázkam protifašistického odboja, zaslané rádiotelegraficky čs. vládnym kruhom do Londýna.

VI — 081864/44.

Od Anny:

Domáci odboj na Slovensku je t. č. už politicky a vojensky zorganizovaný za úzkej spolupráce oboch zložiek. V politickom vedení sú zastúpené všetky ideové smery od krajnej ľavice po pravicu. V občianskom tábore vedúcu úlohu majú agrárci so socialistami a komunistami. Toto vedenie predstavuje dobrých 80 percent opozičného smeru u nás.

Okrem toho činní sú viacerí jednotlivci a skupiny, ktorí síce sledujú spoločný cieľ, ale pracujú samostatne. Priamy styk Londýna s nimi spôsobuje politickému vedeniu ťažkosti rázu politického i osobného. Politického v tom, že jednostranne subjektívne vás informujú o politických veciach a osobnostiach, že presadzujú osobné ciele neprijateľné politickému vedeniu napr. v otázke vedúcej postavy domáceho odboja.

VI — 082664/44 pokrač.

Od Anny:

Niektorí jednotlivci, odvolávajú sa na úpravu pána prezidenta, presadzovali, aby sa tejto funkcie ujal p. min. Šrobár. Hoci občianska skupina proti tomu nenamietala, musela vziať v úvahu odmietavé stanovisko sociálnej zložky a v záujme spolupráce od p. Dr. Šrobára upustiť. Skupiny vyvodzovali z toho dôsledky osobného rázu voči pracovníkom občianskeho tábora, ktoré narobili zlo a zabrali čas potrebný na dôležitejši veci.

Naliehavo navrhujeme:

a) Váš styk so Slovenskom v politických veciach nech sa deje výhradne cez politické vedenie, t. j. cez Freya alebo priamo cez Annu, resp. Víta alebo Gamu s vynechaním jednotlivých skupín, lebo je to na úkor jednotnosti práce.¹

¹ V záznamoch depeší, odoslaných na Slovensko, je odpis rádiogramu, ktorý podľa obsahu možno považovať za reakciu prezidenta Beneša na stanovisko ilegálnej SNR. Rádiogram bol

b) Všetchny osobné otázky² dotýkajúce sa Slovenska, tiež či ide o odboj doma, alebo o menovanie podobného druhu, ako sú poverenci pre oslobodené územie,³ ktoré vyvolalo na Slovensku nepriaznivý ohlas, nech sa riešia po predchádzajúcej dohode s tunajším politickým vedením. Menovanie poverencov pre oslobodené územie malo sa stať s našim dorozumením a pri zachovaní parity medzi našimi a Vašimi poverencami.

V záujme uspokojenia slovenskej verejnosti nútení sme Vás žiadať o jasné a nedvojzmyselné formulovanie Vášho stanoviska v otázke Slovenska, menovite pokiaľ ide o Slovensko ako etnickú jednotku, lebo terajší stav poskytuje [príležitosť] našim odporcom, ktorí ju účinne používajú proti našej veci.

Okrem toho pokladáme za politicky potrebné, aby vo vláde bola zastúpená i komunistická strana, čo sa malo stať už prv. Tým vlada získava morálnej a politickej váhy i v zahraničí a bude podoprená i naša vec doma. Túto vec pokladáme za veľmi naliehavú a okolnosťami za veľmi odôvodnenú.

Schvaľujeme Vašu zahraničnú politiku, nech je naďalej vedená podľa dosavadných zásad. Máme záujem na oboznámení sa s presným znením medzinárodných zmlúv a dohôd, ktoré vlada uzavrela, najmä vzťahujúce sa k najaktuálnejším otázkam prítomnosti i najbližšej budúcnosti. Ráčte nám dodať ich text.⁴

Anna.⁵

SÚA Praha. Ch 37-91-29/166-169. Záznam dešifrovaných došlých depeši. Strojopisný priepis.

odoslaný rádiostanicou Vít 28. alebo 29. 8. 1944. Citujeme ju z intimátu II. odboru čs. MNO v Londýne (príloha č. 2 k čj. MNO 672 taj. — II. odbor 1944), ktorý je vecne totožný s odpisom v českom i slovenskom znení, datovaným 29. 8. 1944 (SÚA Praha, b S 40-3, Zprávy odoslané Vítovi a Leyovi a tamtiež, PMR-L, sign. Slov. nár. rada).

Záznam znie takto: „President žádá odpověď na tyto otázky: 1. Které jsou přesně osoby vedoucí a které jsou jednotlivé politické směry od levice až po pravici, které politické vedení reprezentují. 2. Které jsou jednotlivé skupiny v politickém vedení zastoupené. 3. Mýlíte se, že my zde zasahujeme do vnitřních věcí odboje doma, kromě snahy, aby sjednocení bylo úplné. My v cizině nerozhodujeme také o tom, kdo má tu neb onu organizaci doma vést. My žádáme jen sjednocení všech, kteří mají společný cíl v jednotné organizaci. Jsme-li ve spojení se skupinami, které pracují samostatně, mimo rámec vaší politické organizace, je to jen za tím účelem, abychom je stejně v tomto směru informovali a usměrňovali. 4. Všechny zprávy, které jdou z Londýna na kteroukoliv adresu na Slovensku, jsou vždy určeny všem a jsou pro všechny stejné.“ (VHA Praha. Západ I, HV Londýn, 9/3/3.)

² Pre určenie dátumu, kedy prišla zpráva do Londýna, považujeme za nutné uviesť, že časť zprávy počnúc bodom b) („Všetchny osobné otázky...“) bola intimovaná II. odborom čs. MNO asi o desať dní neskôr ako časť predchádzajúca (VHA Praha, Západ I, HV Londýn, 9/3/3, príloha k čj. 718 taj.). Na intimáte zaslanom ŠVBM je rukopisná poznámka „Došlo 26. 9. 1944 Vít“. Podľa spisovej súvislosti bol by na mieste dátum 6. 9. 1944. Rozhodne však nemôže byť taký neskorý dátum — 26. 9. 1944 — smerodajný pre určenie času, kedy depeša prišla do Londýna, pretože najneskoršie 24. septembra bola v Banskej Bystrici doručená odpoveď čs. vlády práve na časť odkazu SNR, ktorý začína bodom b). V každom prípade je však natoľko oneskorené intimovanie depeše zo Slovenska neobvyklé. Zvyčajne časový rozdiel medzi prijatím depeše v II. odbore MNO a jeho intimovaním príslušným orgánom nebol väčší ako dva dni. Mohlo však ísť len o nedopatrenie spisovne.

³ Šlo o vládnú delegáciu pre oslobodené územie.

⁴ Za odpoveď na poslednú časť odkazu SNR (od bodu b) do konca) možno považovať „stanovisko vlády k návrhom a podnetom zo Slovenska“, ktoré publikujeme ako dokument čís. 349.

⁵ Celý odkaz ilegálnej SNR zostavený zo šiestich bodov sa zachoval tiež v odpise ako príloha k čj. prezidentskej kancelárie 3956/44/dův. (pôvodné číslo 3970/44/dův. je prepísané perom). Tento odpis je podpísaný skratkou „AAA“ a v zátvorke sa poznamenáva, že „AAA je značka Ústrednej národnej rady“. V záhlaví je poznámka ceruzkou „Videat dr. Clementis“. (SÚA Praha, A 1-50-56/117-118.)